

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2020.gada 15.janvārī Nr.1-12/2

Iekšlietu ministrijai
lasma.stabina@iem.gov.lv

Par informācijas sniegšanu ASV TIP Report 2020 sagatavošanai

Tiesībsargs 2019.gada 13.decembrī saņēma Iekšlietu ministrijas 2019.gada 12.decembra vēstuli Nr.1-38/3011 "Par informācijas sniegšanu ASV TIP Report 2020 sagatavošanai", kurā lūdzat tiesībsargam līdz 2019.gada 13.janvārim dienesta kompetences ietvaros sniegt informāciju par laika pārskata periodu no 2019.gada 1.aprīļa līdz 2019.gada 31.decembrim uz pielikumā pievienotajiem jautājumiem ASV TIP Report 2020 sagatavošanai. Kā arī lūdzat informēt par plānotajām iniciatīvām līdz 2020.gada 31.martam. Savukārt informāciju par finansējumu un statistikas datus sniegt par laika periodu no 2019.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.decembrim.

Tiesībsargs, iepazīstoties ar uzdotajiem jautājumiem, savas kompetences ietvaros var sniegt informāciju uz sekojošiem jautājumiem:

II. E. **Resursi:** tiesībsargs pamatnostādnēs norādītās funkcijas veic Tiesībsarga biroja esošā finansējuma ietvaros, un arī 2020.gadā nav paredzēti papildu līdzekļi konkrētu ar cilvēku tirdzniecību saistītu aktivitāšu īstenošanai.

III. F. **Apmācības:**

1) Tiesībsarga biroja darbinieks laika posmā no 2019.gada 8.aprīļa līdz 2018.gada 9.aprīlim piedalījās Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (OSCE) rīkotā augsta līmeņa konferencē Vīnē (Austrijā) par cilvēktirdzniecības novēršanas jautājumiem "Using Technology to Combat Trafficking in Human Beings Turning a Liability into an Asset". Konferencē galvenā uzmanība tiks pievērsta tam, lai izprastu, kā tehnoloģijas tiek ļaunprātīgi izmantotas cilvēktirdzniecībā, un kā tās ir iespējams izmantot cilvēktirdzniecības apkarošanai.

2) Tiesībsarga biroja darbiniece 2019.gada 12.aprīlī piedalījās Pestīšanas armijas rīkotajā starptautiskajā konferencē "Patiesība par vilinošiem darba piedāvājumiem", kas norisinājās Pestīšanas armijas Eiropas tīkla pret cilvēktirdzniecību uzsāktās vērienīgās kampaņas ietvaros ar mērķi palielināt izpratni par cilvēku tirdzniecību un mūsdienu verdzību.

3) 2019.gada 6. un 7.jūnijā Tiesībsarga biroja pārstāvis piedalījās Iekšlietu ministrijas sadarbībā ar Ziemeļu Ministru padomi organizētā starptautiskā forumā par uzņēmumu korporatīvo atbildību darbaspēka ekspluatācijas novēršanā. Forumā mērķis bija mudināt uzņēmumus integrēt cilvēktiesību un korporatīvās atbildības ievērošanu, izstrādājot politiku un atbilstošus procesus uzņēmumos, lai izpildītu atbildību par labiem darba apstākļiem saskaņā ar valsts tiesību aktiem un starptautiskajām konvencijām. Savukārt Eiropas Drošības un sadarbības organizācija (EDSO) forumā piedalījās, organizējot paneli par to, kā publisko iepirkumu praksi var izmantot, lai apkarotu cilvēku tirdzniecību piegādes ķēdēs.

4) Tiesībsarga biroja pārstāvis no 2019.gada 23.jūlija līdz 24.jūlijam piedalījās Hjūstonas mēra Silvestra Tērnera (Mr Sylvester Turner) rīkotā starptautiskā cilvēku tirdzniecības apkarošanas 10/10 programmā (International Human Trafficking Response Ten/Ten Municipal Fellowship). Programmas galvenais mērķis bija iepazīt Hjūstonas pilsētas pašvaldības pieeju cilvēktirdzniecības apkarošanā, "iegremdējoties" Hjūstonas pilsētas vadības stratēģijās, kuras sasniedz departamentus un veido unikālas partnerattiecības cilvēku tirdzniecības apkarošanā tādā veidā, kas papildina tradicionālo izmeklēšanas tiesībsardzības pieeju.

Programmas noslēgumā katrs no dalībniekiem prezentēja savu rīcības plānu, ko atbilstoši savai kompetencei ir paredzēts ieviest nākamā gada laikā, un par kura izpildi būs jāatskaitās arī Hjūstonas mēra birojā. No Tiesībsarga biroja puses tika izstrādāts plāns par visaptveroša (jumta) likuma par cilvēku tirdzniecību izstrādi, kas aptvertu visus ar cilvēktirdzniecības novēršanu un apkarošanu saistītos aspektus.

5) Divi Tiesībsarga biroja pārstāvji 2019.gada 26. un 27.novembrī piedalījās Valsts robežsardzes koledžas organizētajā seminārā "Cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas tiesiskie un praktiskie aspekti: problēmas, risinājumi, labākā pieredze". Semināra mērķis bija diskutēt par cilvēktirdzniecības apkarošanas jautājumiem, dalīties pieredzē par cilvēktirdzniecības upuru, cilvēktirdzniecības organizētāju identificēšanu, dzimumu aspektu cilvēktirdzniecībā, upuri nosodošu stereotipisku attieksmi, atbalsta sniegšanu konstatējot tirdzniecības gadījumus, kā arī apmācību organizēšanu cilvēktirdzniecības apkarošanas jomā.

V. N. Norādiet citas iepriekš neminētās publiskā sektora ct novēršanas aktivitātes:

1) 2019.gada martā Tiesībsarga birojs sadarbībā ar Valsts Robežsardzi uzsāka vairāku gadu ilgu projektu "Efektīva novēršanas un izraidīšanas procesa realizēšana (1.posms)" (Nr. TSB/PMIF/2018/1). Projekta vispārīgais mērķis ir nodrošināt piespiedu kārtā izraidāmo personu uzraudzības procesu atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 16.decembra direktīvai 2008/115/EK. Savukārt projekta tiešais mērķis ir pilnveidot Eiropas Savienības standartiem un prasībām atbilstošu ārzemnieku piespiedu izraidīšanas novēršanas mehānismu.

- Projekta ietvaros īpaša uzmanība tiek pievērsta nepilngadīgo bērnu, kuri ceļo bez pavadības, tiesību aizsardzībai un cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas procedūru pilnveidošanai izraidīšanas procesā.

- Projekta īstenošanas rezultātā tiks stiprināta starpinstitutionālā sadarbība, lai identificētu cilvēku tirdzniecības upurus pirms izraidīšanas, un nodrošinātu viņu tiesību aizsardzību, t.sk. pret atkārtotu viktimizāciju un nonākšanu cilvēktirdzniecības organizatoru pakļautībā.

Projekta ietvaros Tiesībsarga biroja eksperti līdz šim ir organizējuši vairākas tikšanās ar Valsts robežsardzes amatpersonām un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem,

kā arī veikuši nacionālā un starptautiskā tiesiskā regulējuma izpēti. Vienlaikus projekta eksperti veica izbraukumu uz vienu valsts robežkontroles punktu, kā arī tikās ar Valsts robežsardzes amatpersonu reģionālo nodaļu amatpersonām, lai iegūtu informāciju par viņu informētības līmeni par cilvēktirdzniecību un tās atpazīšanas problemātiku, ar ko viņi saskaras savā ikdienas darbā. 2020.gada pirmajā pusē projekta ietvaros ir paredzēti divi ārvalstu braucieni uz Eiropas Savienības valstīm, lai iegūtu informāciju par šo valstu praktisko pieredzi un pozitīvajiem piemēriem cilvēktirdzniecības upuru atpazīšanā izraidīšanas procesā.

2) Tiesībsarga biroja eksperti sniedz atbalstu Valsts Robežsardzes koledžai projekta Nr.VRK/PMIF/2019/2 "Konvojnieku kapacitātes stiprināšana" ietvaros, kurā tiek izstrādāta kvalifikācijas paaugstināšanas programma "Cilvēktirdzniecības upuru atpazīšana atgriešanas un patvēruma procedūrās". Atbalsts tiek sniegts mācību materiāla izstrādē sadaļās par starptautisko, Eiropas Savienības un nacionālo normatīvo regulējumu cilvēktirdzniecības jomā, kā arī par cilvēktirdzniecības jēdzienu, veidiem un pazīmēm. Projektu paredzēts īstenot līdz 2020.gada janvāra beigām.

3) Tiesībsarga ieskatā ļoti svarīgi ir veicināt gan speciālistu izpratni par cilvēku tirdzniecību, cilvēku tirdzniecības riskiem un sekām, gan esošo un potenciālo cilvēku tirdzniecības upuru izglītošanu par viņu tiesībām būt pasargātiem. Īpaša riska grupa ir bez vecāku gādības palikušie bērni, internātskolu audzēkņi, bērni un pusaudži no augsta sociālā riska ģimenēm, ielu bērni, bērni, kuru vecāki devušies peļņā uz ārzemēm, personas ar garīga rakstura traucējumiem un speciālo internātskolu audzēkņi.

Ņemot vērā minēto, 2019.gadā tiesībsargs veica izpēti par cilvēku tirdzniecības riskiem Latvijas internātskolās. Izpētes ietvaros Tiesībsarga biroja darbinieki veica internātskolu skolēnu un pedagogu izglītošanu par cilvēku tirdzniecības riskiem, kā arī anketēja bērnus un pedagogus, lai noskaidrotu, vai bērni un pedagogi atpazīst cilvēku tirdzniecības riskus un ir informēti, kā reaģēt riska situācijās.

Izvērtējot šo anketu rezultātus, secināms, ka nepieciešams turpināt izglītēt gan bērnus, gan pedagogus par cilvēku tirdzniecības riskiem, jo kopējais izpratnes līmenis ir nepietiekams. Arī pedagogi norādīja, ka viņiem būtu nepieciešamas papildu zināšanas cilvēku tirdzniecības risku identificēšanā.

Lai turpinātu bērnu un speciālistu izglītošanu par cilvēku tirdzniecības jautājumiem un veidotu izpratni un spēju atpazīt iespējamos riskus, tiesībsargs ir iesaistījies skolu programmā "Dzīvei gatavs", un arī 2020.gadā skolēniem vadīs vieslekcijas par cilvēku tirdzniecības jautājumiem ar mērķi stiprināt skolēnu zināšanas par cilvēku tirdzniecības dažādajiem veidiem, attīstīt prasmi atpazīt iespējamos riskus un pilnveidot zināšanas par pieejamiem tiesību aizsardzības mehānismiem.

4) 2019.gada 23.septembrī Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija sadarbībā ar Centru MARTA rīkoja konferenci, lai politiskajā vidē rosinātu diskusiju par iespējamiem uzlabojumiem likumdošanā un jaunām politikas iniciatīvām dažādu cilvēku tirdzniecības formu – seksuālās ekspluatācijas, darba ekspluatācijas un fiktīvo laulību – izskaušanai.

Šajā konferencē tiesībsargs Juris Jansons bija viens no runātājiem konferences sadaļā "Ceļā uz jauna nacionālā plāna izveidi cilvēku tirdzniecības izskaušanai", kurā sniedza savas pārdomas par nepieciešamību pēc jauna normatīvā regulējuma izstrādes, kas noteiktu kārtību cilvēktirdzniecības upuru atpazīšanai un novirzīšanai pie pakalpojuma sniedzēja. Tāpat viņš skāra jautājumus par sabiedrības attieksmi un neatkarīga ziņotāja nepieciešamību saistībā ar cilvēktirdzniecības jautājumiem.

Jāakcentē, ka valstī pašlaik nav izstrādāts efektīvs mehānisms informācijas nodošanā un apmaiņā starp valsts iestādēm un pakalpojumu sniedzējiem, kas savukārt rada risku, ka cilvēktirdzniecībā cietušās personas var nesaņemt no valsts sociālo palīdzību, lai atgūtos no pārdzīvotajām sekām. Ir svarīgi, ka valsts institūcija, kas pirmā atpazīst iespējamu cilvēktirdzniecības upuri, varētu šo informāciju efektīvi novadīt ne tikai Valsts policijai, bet arī pakalpojumu sniedzējam (NVO).

Tādējādi tiesībsargs 2020.gadā pievērsīsies un strādās pie cilvēktirdzniecības upuru atpazīšanas un novirzīšanas pie sociālo pakalpojumu sniedzējiem mehānisma izveides un šādas kārtības nostiprināšanas normatīvā regulējuma līmenī. Turklāt būtu jāuzsāk diskusija arī par viena visaptveroša, t.s., jumta likuma par cilvēku tirdzniecību izstrādi, kas aptvertu visus ar cilvēktirdzniecības novēršanu un apkarošanu saistītos aspektus.

Ar cieņu
Tiesībsarga vietniece

I.Piļāne

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu